

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi in petstolpnimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petstolpnica 24 vin. — Reklam. so pošt. in prost. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Prevrat v Rusiji.

Silno mogočno je vplivalo rusko revolucionarno gibanje v vsej Evropi. So pa to veliki dogodki, ki so se izvršili tako naglo in med vojno, v katero je zapletena tudi Rusija. Revolucionarna vlada je dala zapreti carja in njegovo rodovino, velikega kneza Nikolaja Nikolajeviča in vse pristaše do sedanjega režima, o katerih je menila, da bi utegnili podpirati stari sistem. Nova vlada namerava razširiti politične svoboščine, svobodo zborovanja in svobodo tiska. Zlasti velike pravice je dovolila vojaštvu. Le neko vprašanje še ni jasno; imajo namreč pristaše monarhije in pristaše republike ter vojne pristaše in prijatelje miru.

Iz poročil, ki prihajajo iz Rusije, domnjam, da razmere še niso urejene, da se stremjenja še niso konsolidirala.

Revolucionarno gibanje v Rusiji, ni enako gibanjem drugod, ruski narod je ogromen in tudi njegova duševna sila je velika, ki je mi ne moremo razumeti, ker jo ne poznamo. Vemo le to, da se nastalo gibanje ne da prekiniti, da ima bodočnost, in če nova vlada ne bo pospeševala demokratizacije v največjem obsegu in najbrže tudi delovala na čimprejšnji mir, da prebivalstvo, ki je zaradi dogodka vznemirjeno in upa od miru in nove ere srečno bodočnost, ne bo zadovoljno in gibanje se bo pričelo iznova. Listi poročajo že sedaj o zmešnjavah, o splošni revoluciji, toda tem poročilom moremo le deloma verovati.

Naj se že razvijejo ti boji tako ali tako, vsekakor so pa dogodki v Rusiji tudi kos svetovne vojne, razentega pa, kar je posebno važno za Rusijo in morda tudi za ostali svet, da po tem prevratu Rusija vstane iz dosedanje letargije, ter s svojo veliko duševno silo potom sporednega sodelovanja z drugimi narodi, človeštvu pripomore k srečnejši socialni bodočnosti.

Za nas najvažnejše je vprašanje miru. In v tem pogledu pravijo listi, da je v Rusiji velika večina prebivalstva za mir, ki bi ga Rusija sedaj utegnila morda neglede na obveze s sporazumom upoštevati, kar bi sigurno zlomilo odpornost sporazuma in napravilo konec vojni.

Spomenica organiziranega delavstva na Kranjskem.

Zaupniki prizadetih organizacij so poslali c. kr. deželni vladi na Kranjskem naslednjo spomenico:

Visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko v Ljubljani.

Visoka c. kr. osrednja vlada namerava izdati 300 milijonov kron za nakup cenih živil, ki se razdele med revno prebivalstvo. Namen osrednje vlade je, da se ustanovi v vsaki kronovini posebna organizacija, ki naj poskrbi, da se kar najsmotnejše porabi znesek, ki odpade na vsako kronovino. Znano je, da je delavstvo oni del prebivalstva, ki živi danes v največji bedi in zato se usojajo predlagati podpisani zastopniki organiziranega delavstva na Kranjskem, da se pokliče v to organizacijo njegove zastopnike strokovne tajnike in voditelje konsumnih zadrug, ki so v vednem stiku z delavstvom in poznajo najboljše njega bedne razmere.

Zastopniki organiziranega delavstva predlagajo visoki c. kr. deželni vladi, da pokliče v to organizacijo predvsem zastopnike delavstva iz Ljubljane, Idrije, Zagorja ob Savi, Jesenic, kjer je največ delavstva in največja beda. Ti zastopniki predložijo vladi podroben načrt za najbolj pravično razdelitev živil po posameznih okrajih. Visoko c. kr. deželno vlado prosimo, da primerno upošteva našo prošnjo in pozove pravočasno delavske zastopnike v organizacijo.

V Ljubljani, 26. marca 1917.

O aprovizaciji.

Dve leti opravljamo in obravnavamo aprovizacijo in jo organiziramo z eksperimenti in ukrepi. Naredbe, ki jih je izšlo že precej v tem dolgem času, so se izvrševale le na pol, ker najde trgovska prebrisanost in sebičnost imovitejših ljudi polno izgovorov in ovinkov, po katerih se spravlja blago ponekod na kupe, da se uživa naravnost objestno, drugod ga pa nedostaja. Pri organizaciji aprovizacije pa prihajajo v poštev tudi še drugi interesi. Producent želi ostati svoboden prodajalec, njegov zagovornik in politični mecen povišuje cene pridelku. Mestne in industrijske občine pač store nekaj, toda med mestnim prebivalstvom in onim industrijskih krajev so obrtniki, trgovci, prekupci, od katerih so povečini odvisne mestne in občinske uprave. Kakor ščitijo zagovorniki producentov te, tako ščitijo tudi mestne in industrijske občine svoje „stebre“ s tem, da jim prepuščajo skrb za aprovizacijo popolnoma ali vsaj deloma, le po nekaterih krajih deloma nadzirajo, po nekaterih sploh prepuščajo te skrbi prekupcem. V tem tiči velika napaka aprovizacije. Aprovizacija v sedanjem času ima popolnoma resno nalogo. Ne delna preskrba je prava naloga javnih korporacij, pač pa popolnoma enakomerno razdeljevanje živil in življenjskih potrebščin. Če že primanjkuje potrebnih stvari, potem morajo prizadete korporacije poskrbeti za to, da se dobavijo vsaj odmerjena živila in ker utegne tudi teh deloma primanjkovati, nastane nova naloga, namreč dobava nadomestnih živil z nakupom in pa z olajševanjem dovoza v mesta in industrijske kraje. Ne zadostujejo le maksimalne cene, čisto kaznovanje pa producente naravnost odganja s trga, zlasti, ker se jim povsod nudi prilika, da prodajajo svoje pridelke znatno dražje nego po uvedenih cenah, pa si obenem prihranijo trud in zamudo. Če so razmere že tako neugodne, potem ne preostaja drugega kakor da občine same opravljajo nakup in preskrbo, zakaj sicer morajo nekateri sloji po nepotrebnem preveč stradati, počasi pešati in umirati zlasti otroci in oslabei ljudje, ker jim aprovizacija ne nudi dovolj potrebščin. Izgovor, da naj se vsak sam preskrbi kakor ve in zna, sedaj ni primeren, zakaj kakor se splošno zahteva strpnost in štedenje, da vztrajamo, tako so tudi javne korporacije dolžne, da skrbijo za splošnost z izvedbo precizne aprovizijske organizacije. Za preskrbo prebivalstva gre, ne pa le za udobnosti, po katerih morejo posamezniki izrabljati položaj.

V ta namen morajo javne korporacije izvesti podrobno sistematično urejeno organizacijo, ki izključuje vsakršno nepravilnost, obenem pa morajo tudi stremeti za tem, da

se gospodarsko emancipirajo od zasebnikov, to je vzeti morajo produkcijo in promet s potrebščinami v svoje roke, nadzirati pa tudi razdeljevanje blaga, če je zaradi ogromnega dela nemogoče vse to opravljati po svoji upravi. Prva naloga je, da konsument dobi potrebno blago, to je treba nadzirati in urediti, vse drugo gre potem naravnim razvojem.

Izšla je dne 28. t. m. nova naredba proti navijanju cen. Navijanje cen in oderuštvo tako pri živilih kakor pri vseh drugih potrebščinah je postalo že uprav anarhistično. Prejšnje naredbe so se nanašale na neizogibno potrebne stvari, nova naredba pa se nanaša na vse premične stvari, ki služijo življenjskim potrebam ljudi in domačih živali, posredno ali neposredno. Zahtevalo se bo zaloge takega blaga ne samo od producentov in trgovcev, nego tudi od zasebnika, pri teh pa le če se izkaže, da so večje, kakor je normalno potrebno.

Po 1. juliju t. l. bo dovoljeno kupčevanje z živili in krmili samo onim, ki imajo zato posebno dovoljenje okrajne oblasti. Prekoračenja oblastveno določenih najvišjih cen se bodo kaznovala po političnih oblastvih z zaporom od enega tedna do šestih mesecev in se poleg tega naloži lahko še globa do 10.000 K. Zvišane so kazni in se bodo kaznjiva dejanja v gotovih okoliščinah smela kvalificirati kot hudodelstva. Navijanje cen je v obče prestopok, postane pa pregrešek, če je bil storilec zaradi navijanja cen že enkrat kaznovan, ali če presega njegov neopravičeni dobiček 2000 K. Če so bili z navijanjem cen posebno hudo oškodovani javni interesi, postane dejanje hudodelstvo. Kakor doslej, bo tudi v bodoče sodnijsko kazniv, kdor ponudi pri nakupu kakke potrebščine, večjo ceno, kakor jo je zahteval prodajalec. Tako dejanje je prestopok, postane pa pregrešek, če je bil storilec zaradi navijanja cen že enkrat kaznovan, ali če je storil to v večjem obsegu. Kazniv je tudi, kdor naredi živila neporabljiva ali pusti, da se pokvarijo. Nova je določba o kaznovanju takozvane verižne kupčije. Kazni za navijanja cen so: 1. za prestopok zapor od 14 dni do 6 mesecev, in poleg tega globa do 20.000 K; 2. za pregrešek strogi zapor od 2 mesecev do 2 let in poleg tega globa do 200.000 K; 3. za hudodelstvo težka ječa od 5 mesecev do 3 let poleg tega globa do 500.000 K. Namenoma napačni ali nepopolni podatki o cenah so kaznivi, če se nahajajo v računih, sklepnih pismih ali podobnih kupčijskih spisih ali v trgovskih knjigah. Sodno bo obsojen z zaporom od 14 dni do 6 mesecev (lahko se doda tudi globa do 20.000 kron).

Kdor bo obsojen zaradi hudodelstva navijanja cen, prde ali pod policijsko nadzorstvo ali pa se mu mora odkazati poseben kraj za prebivanje, ena teh določb se sme uporabiti tudi proti onim, ki so obsojeni zaradi pregreška navijanja cen. Pri vsakem sodišču 1. instance je ustanoviti vsaj eno **mesto za preiskavanje cen**. To mesto ima predsednika, podpredsednika in 12 članov. Trije člani morajo pripadati trgovskemu stanu in jih bo predlagala trgovska in obrtna zbornica, trije bodo imenovani na predlog glavnih kmetijskih organizacij, šest pa bo imenovanih izmed konsumentov na

predlog organizacij konsumentov. Med poslednjimi morata biti dva zaupnika delavstva. Ta mesta za preiskovanje cen bodo dajala pravdnost in sodiščem izvedeniška mnenja v slučajih navijanja cen in sicer tekom osmih dni. Za enakomerno postopanje teh mest bo skrbela centralna komisija za cene, ki jo ustanovi urad za ljudsko prehrano. Pri odmerjenju glob je vpoštovati krivični dobiček, ki je bil narejen ali je bil nameravan pri dotičnem kaznivem dejanju. Tudi se lahko odredi, da zapade dotično blago ali narejeni dobiček. Za globe, naložene za dejanja uslužbencev, in zastopnikov glede prekoračenja najvišjih cen in zaradi navijanja cen, jamči lastnik podjetja. Pri pregreških in hudodelstvih zaradi navijanja cen, se mora sodba razglasiti v dnevnikih ali tednikih in se mora razglasiti z nabitjem v občinah; pri prestopkih se sme tako ukreniti. Ta naredba postane veljavna, dne 15. aprila t. l.

Vojni dobički.

Prav zanimiva so gospodarska poročila vojnoindustrijskih podjetij. Dne 6. marca je imela Alpinska montanska družba svojo sejo, upravnega odbora. Iz poročila, ki ga je uprava objavila posnemamo, da je imela družba v upravnem letu 1916 bruto čistega dobička 46,176,150 K, torej zopet 14,182,006 K več nego prejšnje leto. Prejšnje leto je znašala dividenda 42 K na delnico, in letos ni bilo mogoče drugače, kakor da so jo zvišali na 50 K. Za provizije bankam, glavne stroške, davke in izdatke za dobrodelne namene izkazuje družba 17,117,302 K. Dobrodelni nameni? Kakšni so ti v vojnem času? To so miloščine, ki so jih prejeli delavci in druge naklonitve. Drugače imenuje družba že povišek plač uradnikom, ki jih objavlja pod naslovom glavni stroški. Vsi ti odpisi še niso zadostovali, da bi se javnost preveč ne razburjala nad prevelikim dobičkom, zato so še 5,403,845 K odpisali, 3 milijone kron pa so votirali za starostno preskrbo družbenih nastavlencev, ker se zdi ravnateljstvu, da ne odgovarja zavarovalna preskrba sedanjim razmeram. Če seštejemo prenos lanskega leta ter preostali dobiček leta 1916 od celotnega dobička, ostane še vedno 24,768,237 K čistega dobička na razpolago. Od tega dobička se izplača najprej 50 K dividende za vsako delnico. Dividende pa ne izčrpajo dobička, zato se izplača še upravnemu svetu za trudapolno delo 1,768,412 K kot tantjeme, 1,000,000 K se pripiše rezervnemu skladu in 4,004,825 K se pa prenese na novi račun.

Enako ugodno je tudi polletno poročilo. Praške železne industrijske družbe, ki je imela svojo sejo dne 7. marca. Dobičkanosnost v zadnjem semestru se je povišala v primeri s prvim polletjem, v semestru 1916/17 za nad 6 milijonov kron. Kupčija z železnimi izdelki pa je dosegla v tem semestru vrhunec in sicer se je pomnožila za 110.000 na 1,950.000 meterskih centov. Tako ugodna kupčija sicer ni bila s premogom in fosfatnimi mokami.

Zahodno češko rudniško društvo je zvišalo dividende od 26 K za delnico, na 34 K na delnico za lansko leto.

Nemški list „Merkur“ poroča v zadnji številki o izrednem dobičku plavžev Thale na Harzu. To podjetje prej ni uspevalo posebno dobro. Za leto 1916 pa razdeli 47 odstotno dividendo. Poleg tega pripiše na novi račun 7 1/2 milijonov. „Merkur“ pravi k temu uspehu, da uprava skuša prikrivati ta velikanski dobiček. Skupno pa je utegnila v minulnem letu pravzaprav ostati kot prebitek dvojna delniška glavnica. To je torej 200 odstotkov dobička, kar je to podjetje doseglo v enem letu, in sicer v letu 1916.

Enako poročajo o vrvarni in tvornici kablov Volthorn v Frankfurtu ob Menu, da je upravni svet sklenil razdeliti 15 odstotno dividendo in poleg tega še razdelitev bonov po 100 mark 15 odstotnega nemškega vojnega posojila. To je torej 115 odstotna dividenda.

Kako je z mezdami delavcev, ki tudi potrebujejo več dohodkov, o tem ti listi ne poročajo.

Naročnikom. Tej številki smo priložili poštne položnice za naročnike, ki jim je potekla naročina. Vljudno prosimo vse, da čimprej obnove naročnino. Mi nismo zvišali naročnine, dasi se je vse podražilo; zato prosimo vse svoje prijatelje, naj poravnajo sami naročnino ter naj pridobe našemu listu tudi novih naročnikov. Zakesnelo pošiljanje pa tudi povzroča neljube nereda v dopošiljanju, kar ni prijetno ne čitateljem ne upravi lista.

Domači pregled.

Ministri in državniki potujejo. Nedavno je bil Bethmann — Hollweg na Dunaju in takoj nato je potoval grof Czernin v Berlin. O čem so se posvetovali ti gospodje ni znano, vsekakor pa utegne biti posvetovanju v tesni zvezi z vojnim položajem in ruskim prevratom.

Avstrijski državni zbor bo sklican 8. maja. Obenem izide več naredb, ki bodo urejevale notranje politične razmere.

Moderen hišni gospodar. Gospod X. & X. v Ljubljani je jako vrl in podjeten trgovec. Kupuje in prodaja in prav vzorno gospodari. Kot hišni posestnik tudi hoče napraviti lepe dobičke, pa je zvišal najemnino za stanovanja v svojih hišah. V veliki hiši, kjer je precej ljudi je zvišal leta 1916 vsem strankam najemnino po 3 do 10 K mesečno. Mož je hotel svojo „kasarno“ precej dobro prodati, a ker to ni šlo, je zvišal najemnino. Nesreča je pa hotela, da je vlada izdala naredbu v varstvo najemnikov, ki velja tudi za Ljubljano in okolico, in po kateri se sme najemnina zvišati samo, če je utemeljena v resničnih izrednih izdatkih. Gospoda gospodarja je tožilo že več strank (okoli 20) pri najemnem razsodišču, a do obravnave navadno ne pride. Gospod gospodar ali njegova upraviteljica povabita stranke, ki tožijo, v svoj kontor, jameta „glihati“, popustita eno ali dve kroni od poviška ter prijazno „obljubujeta“, če se stranka ne mara pobotati, da imata ob prvi priliki pravico odpovedati stanovanje, in neobgljivci naj ne sprejemajo podnajemnikov. Marsikdo se ustraši te prijazne obljube in tako so se izjalovile skoro vse tožbe pri najemnem uradu v škodo strank in v prilog gospodu posestniku. Gospod X. & X. bi namreč moral strankam vrniti že nekaj stotakov, tako pa, če pregovori in ostraši stranke, tega ne bo treba. Gospodje hišni posestniki radi omenjajo tudi neko „črno listo“ najemnikov, ki tožijo pri najemnem uradu. Gospod X. & X. ne misli na tako listo, marveč samo omenja, da se nekateri pečajo s to mislijo. Zaradi teh in še drugih enakih dogodkov, ki jih je precej, opozarjamo še enkrat, da naj najemniki take ljubeznive ponudbe kar odklanjajo, ker gospodar stanovanja v zmislu omenjene naredbe ne sme odpovedati, če nima zato važnega vzroka, do konca decembra 1918. Po vojni, ki jo bo vsaj že takrat konec, pa bo dovolj stanovanj, in če bi jih že ne bilo, se bodo morale tudi občine kakor je Ljubljana, nekoliko pobrigati za stanovanjsko vprašanje v svojem delokrogu.

Idrijske novice. Volitve v glavni zbor rudarske bratovske skladnice so se izvršile tako kot je bilo pričakovati. Izvoljeni so bili vsi delavski kandidati. Nasprotniki so dobili le malo število glasov kljub njih mešani kandidatni listini. Volitev predstojništva bratovske skladnice je bila določena 25. tm. Ostale delavske razmere so pri nas skrajno slabe. Živil ni, mleka skoraj za drag denar ni več dobiti. Pomankanje kuriva je vedno občutnejše. Organizacijska gibanja so

omejena. Delavstvo se bori za vsakdanje preživetje. Splošna mladinska zveza je imela svoji sedmi redni občni zbor 25. svečana. Zbora se je udeležilo lepo število članic in članov. Iz poročila odbora posnemamo jako zadovoljivo delovanje mladega društva. Imelo je v začetku minulega leta 172 članov, med letom jih je pristopilo 44, izstopil je 1, umrl 1 tako, da šteje društvo koncem leta 214 članov. Dohodkov je imelo društvo v prejšnjem letu K 263.07, izdatkov pa K 201.31 ostanka gotovine K 61.76. Knjig je bilo izposojenih 2090. Knjižnična in druga inventarna vrednost društva znaša koncem leta K 1449.66 Obrtniška bolniška blagajna v Idriji je imela 4. tm, svoj redni občni zbor. Za načelnika je bil ponovno izvoljen Ivan Straus, ravnatelj Občnega konzumnega društva v Idriji. Za njegovega namestnika Leopold Štros, krojaški mojster, za odbornike pa Anton Bratuš, Srečko Bajt in Janko Šinkovec. V blagajni se uraduje vsak dan izvzemši nedelje in praznike od 10. do 12. ure dopoldne. Uradni prostori blagajne se nahajajo v Stavbenem in kreditnem društvu v Idriji.

Iz Trbovelj. Na zborovanju trboveljskega krščanskosocialnega društva je na široko razpravljalo o delavskem vprašanju č. g. župnik Časl. Pripovedoval je gorostasne stvari. Povedal je, da so angleški delavci socialni demokrati, ter da podpirajo judovske milijonarje, ki silijo na nadaljevanje vojne. Povedal je še več stvari o socialnih demokratih ter namigaval, da socialni demokrati podpirajo vojno. Na široko se ne moremo prepričati z gospodom župnikom, toda povemo mu lahko, da je stvar nekoliko drugačna. Najprej bodi omenjeno, da se socialna demokracija trudi po vsem svetu za čimprejšnji mir. V kolikor je razlika v boju za ta namen je ta le taktičnega pomena. Angleški socialni demokrati se ljuto bojujejo za mir, tako ljuto, da jim je celo angleška vlada, ki je mnogo svobodonomnejša nego so kontinentalne vlade, prepovedala njih glavno glasilu. Tudi po vseh drugih državah preganjajo delavski tisk zaradi propagande za mir. Saj čitamo taka poročila tudi po meščanskih listih. Vojna se ni pričela zaradi socialne demokracije kot politične stranke, socialna demokracija tudi nima odločevalnega vpliva ne na gospodarske in tudi ne na politične razmere, ki so povzročile svetovno vojno. Kako more torej gospod župnik vojne dogodke naprtiti socialističnemu delavstvu. Potek vojne je odvisen povsem od vladajočih političskih in gospodarskih razmer, s katerimi socialistično delavstvo nima prav nobenega stika. Ob vojnem času, ki je preren, blatiti delavstvo in ga omalovaževati, ki je mnogo storilo in mnogo žrtvovalo in še žrtvuje, je precej neokusna stvar.

Sleparije na Štajerskem. Pred šestimi tedni je bil na ukaz dunajske višje sodne oblasti aretiran Jožef Peter, deželni kulturni nadzornik, organizator vojnih oskrbovalnih zavodov na Štajerskem, ustanovitelj štajerskega živinonakupovalnega in vojnega žitnoprometnega zavoda. Aretacija je zbudila veliko pozornost, ker so se namigavale različne reči, na primer da je ta mož tekom vojne tako bogatel, da si je v graški okolici sezidal lepo vilo itd. Spravljali so njegovo aretacijo v zvezo z nerednostim pri oskrbovanju begunskega tabora v Vagni, s prepustitvijo 17.000 kg dobro užitne slanine za napravo mila, z nakupom 81 vagonov riža, a sleparije so še več ali manj nepojasnene kljub ustanovitvi posvetovalnega zbora in nadzorovalnega sveta, ki ima nalogo, da nadzoruje vsa velika podjetja deželnega kulturnega inšpektorata. Graška namestnija je poslala listom pojasnilo, da je štajerski kulturni inšpektorat res nakupil v času od aprila 1915 do septembra 1916 812.933 kg, to je okrog 81 vagonov riža. 25 vagonov je bilo baje na Ogrskem zaseženih ostalih 56 vagonov riža

pa je baje bilo popolnoma razdeljenih raznim zavodom in občinam na Štajerskem, tako da ni nobenega riža več v zalogi. A pri tem „pjasnilu“ je imela namestnija smolo: takoj se je oglasila cela vrsta mest, ki so baje dobila od kulturnega inšpektora riž, da to ne odgovarja resnici. Tako je dobil mestni svet v Hartbergu namesto 12.000 kg samo 494 kg, trgovci v Judenburgu namesto 2200 kg nič, slično v Kalsdorfu, Frohnleitanu, Rottenmannu. Stvar postaja vedno bolj zanimiva, zlasti ker se odločeno ne objavi, kdo, kedar, kje in po kaki ceni je riž od dež kulturnega inšpektorata dobil in kedar, kje in po kaki ceni je riž prodal konzumentom. Navadni ljudje že dve leti niso videli in bi bilo vsekakor v splošnem dognati kam je 56 vagonov riža izginilo.

Nemška avstr. socialna demokracija je poslala pozdrav socialnim demokratom v Rusiji.

Vojna dolžnost za žene. Z naredbo z dne 21. marca, ki določa ustanovitev mezdskih komisij za vojno industrijo, je razširjena vojna dolžnost na vse v vojni industriji zaposlene delavstvo ne le možko marveč tudi na ženske in možke nad 55 letom ter mladostne delavce, za katere prejšnji vojnodajni zakon ne velja. Naredba je izšla na podlagi § 14, da bi bilo mogoče urediti službene razmere in mezdne razmere v vojni industriji upravnim putem. O tej naredbi poročamo prihodnjič več.

Cene saharinu. Dne 26. marca se je začela monopolna prodaja saharina. Cena je naslednja: V steklenih cevkah s 25 ploščicami po 0,07 grama vsaka, 100 f sladkobe, 1,75 gramov, 4 vinarje; v steklenicah, škatljicah ali ovojih z 300 ploščicami po 0,07 grama, 100 f sladkobe, 21 gramov, 30 vin.; v steklenicah, škatljicah ali ovojih s kristali, 440 f sladkobe, 10 gramov, 75 vln.; v steklenicah, škatljicah ali ovojih s praškom, 550 f sladkobe, 10 gramov, 1 K; v steklenicah, škatljicah ali ovojih s praškom, 550 f sladkobe, 25 gramov, 2 K 50 vin. Vsi zavoji so zaprti v uradno pasico.

Prebiranje vojaške službe oproščenih izvedejo na Ogrskem do letnike 44. Tisti, ki so sposobni za orožje bodo vpoklicani, dočim se vrnejo drugi k svojem poslu. Nove oprostitve se bodo dovoljevale le v nujnih slučajih.

Zakaj manjka krompirja: Ko so bili načelniki dunajskih političnih strank pri ministru za prehrano, je omenil župan tudi željo konferencije načelnikov, ki bi preskrbo Dunaja s krompirjem znatno pospeševala, in sicer vsaj tritedensko amnestijo za tiste, ki so doslej skrivali zaloge, ker bi se s tem omogočilo, da bi pridelovalci in drugi doslej skrite zaloge nekaznovani spravili na trg in prodajo.

Enake dolžnosti. Iz Budimpešte poročajo: „Minister za poljedelstvo je odredil potom komitatskih oblasti, da ne morajo letos ob poletnem delu porabiti vse razpoložljive sile — tudi otroci in žene. Ženam, ki bi se upirale, bo ustavljena vojna podpora.“ Menda zadeva ta odredba tudi žene in otroke posestnih slojev.

Priljubljena je lepota, ki je za vsako ženo sredstvo, da si pridobi v družabnem življenju, v družini in svetu veljavo. Lepoto obraza, vratu in rok doseže vsaka žena z uporabo Fellerjeve „Elsa“ pomade za obraz in varstvo kože. Ona odstrani pege, madeže, nečistoto, sojede, mozolčke, napravi kožo mehko, nežno in rožnato ter jo rabi na tisoče žen z velikim uspehom. Uporabljati pa ne smemo nobenih škodljivih sredstev, temveč naročajmo edino le pravo kožo varujočo „Elsa“ pomado. Cene pred vojno 1 lonček stane K 2 — kot prilože k zavoji 1 lonček K 5 — poštne prosto. Ravnotako priljubljeno je Fellerjevo boraksovo milo (80 vin.) in Fellerjevo lilijno milo (K 1 —); Naroča se le pri E. V. Feller, Stubica, Elzstrg 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Svetovna vojna V svetovni vojni ni nobenih posebnih sprememb. Italijani se z vso resnostjo bavijo z nevarnostjo, ki jim preti ob Soči in na Tirolskem. Na tem bojišču se vrše le običajni boji in spopadi. Avstrijci so izvedli nekaj napadov zlasti pri Biljah kjer so ujeli nad 500 Italijanov. — Rusko in romunsko bojišče je vobče neizpremenjeno. Boji in sunki se obnavljajo večinoma le v Galiciji, Voliniji in Karpatskem delu. Vreme imajo na tej fronti še vedno neugodno. — Francosko bojišče ima večje boje, ki še niso dosegli vrhunca in utegnejo postati še večjega obsega. — Na macedonskem bojišču je bila pri Bitolju zopet večja bitka. Zedinjene države se še vedno pripravljajo na vojno. Kitajska je končno popolnoma prekinila diplomatske zveze z Nemčijo.

Namesto sodruga dra. Libknechta je bil izvoljen v nemški državni zbor sodrug Mehring.

Prebivalstvo v Srbiji. C. in kr. vojni guverner v Srbiji je odredil popis prebivalstva, ki je dal ta-le rezultat: Okupiranih je v Srbiji 3.083.000 hektarjev; polovica je pod upravo guvernementa. V okupiranem delu živi 1.073.511 duš. Od teh 575.643 možkih in 797.668 žensk. — Ljudsko štetje leta 1910 je izkazalo 2.911.700 duš.

Nemčija in Rusija. Glavni organ nemške socialne demokracije „Vorwärts“ piše: Z uničenjem carizma je dosežen eden glavnih socialnodemokratskih vojni ciljev. Rusija, proti kateri se sedaj vojujemo, ni tista Rusija, s katero smo vojno pričeli. Na vzhodu nam ne stoji več nasproti carizem, temveč — danes še sovražnik, pozneje morda prijatelj in zaveznik — velik narod, ki ga nismo nikdar sovražili. Nobenega režima nismo bolj sovražili kot carjev, nobeden narod ni bil našim srcem bližji, kakor ruski, pa se je dvignil proti carju. Danes ima Rusijo pravico izvesti, ali stoji nasproti Nemčiji, ki hoče osvajati, ali Nemčiji, ki je pripravljena skleniti mir. Recimo ruskemu narodu da ima lahko mir, ako ga hoče in da nočemo drug drugega siliti k nadaljevanju vojne z zahtevami, ki so naperjene proti časti, existenci in razvoju enega izmed obeh narodov. Od našega sedanjega postopanja bo odvisno razmerje napram Rusiji ne le za dobo te vojne, temveč še za desetletja. Ako 140 milijonški narod na vzhodu ne preneha kmalu biti naš sovražnik, potem ostane za cele rodove naš sovražnik. Ali naj obremenimo svoje potomce s to dedščino, ne da bi vedeli, kaj jim moremo za to varnega nuditi? Ne, sedaj moramo govoriti, in sicer tako, da ne bo dvoma.

Italijanska poslanska zbornica odgodena. V poslanski zbornici sta bila podana dva predloga, eden je zahteval odgoditev zbornice do 3. maja, drugi do časa, ki ga določi ministrski predsednik. Ministrski predsednik Boselli se je izrekel za drugi predlog in dostavil, da vlada vidi dokaz zaupanja v tem, da se zbornica strinja z njenim sklepom. Vlada si je svesta odgovornosti glede vojne sreče in sile Italije in italijanski narod, ki daje toliko dokazov velike vrolosti, discipline, požrtvovalnosti in odporne sile, naj živi v miru. Vlada čuva nad vsem, kar se tiče obrambe, tako da zmaga ne more izostati. Pri glasanju je bilo za drugi predlog, da vlada določi datum zopetnega sklicanja zbornice. 283 poslancev, proti 31. Zbornica je odgodena.

Mirovno gibanje v Italiji. Da v Italiji narašča gibanje proti nadaljevanju vojne, je priznal celo ministrski predsednik Boselli v svojem zadnjem govoru. Željenega učinka Bosellijevega svarila ni bilo, zato je prišla na pomoč „Agenzia Stefani“ z noto, ki priznava, da obstoja široko razpeta nezadovoljnost in gibanje proti vojni, kar vpliva na bojovnike. Spretna propaganda Nemcev zna opisati vse dogodke in celo nemški umik in rusko revolucijo italijanskemu

ljudstvu v smislu, ententisovražnem. Nota roti italijansko ljudstvo, da naj se nikar ne da zavajati. Rusija, Anglija in Francija pripravljajo ofenzivo posebne važnosti. Italijanska fronta bo morda glavna fronta za odločilno bitko. Vlada bi morala zahtevati, da ima ljudstvo zaupanje v končno zmago entente.

Avstrijsko ofenzivo pričakujejo Italijani v mesecu maju. Dva meseca že razpravljajo po časopisu o tej ekspediciji, kakor bi hoteli pripraviti prebivalstvo na to negotovo bodočnost.

Protivojne demonstracije in spopadi v Italiji. V Parmi je prišlo povodom predavanja, v katerem se je potegoval Di Ambris za nadaljevanje vojne, do ljutih spopadov, pri katerih je ljudska množica, med njo mnoge ženske, rabila strelno orožje, nože in palice. Policija in vojaštvo je moralo poseči vmeš, da se je vzpostavil red. — Iz Milana poročajo, da so 24. in 25. trajale demonstracije proti nadaljevanju vojne. Vojaške oblasti so aretirale obilo demonstrantov, med njimi več občinskih svetnikov. — Iz Lugana poročajo „Generalanzeiger“ da so radi trajnih nemirov v Turinu razglasili oblegovalno stanje.

Novo posredovanje med Ameriko in Nemčijo. Glasom nevtralnega poročila iz New Yorka se vzdržuje tam vest o posredovanju med Nemčijo in Zedinjenimi državami potom Švice.

Iz Kodanja poročajo, da so borzni in kapitalistični krogi mnenja, da je ruska revolucija pričetek podlage za mirovna pogajanja. Mir se še ne bo sklenil takoj, a pričakujejo, da bo poleti konec vojne.

Kako so revolucionirali rusko armado. Neki ruski štabni častnik, kateremu se je posrečilo, da je pobegnil iz Petrograda na Švedsko, je povedal zaupniku „Vossische Ztg.“: V prvih dneh marca so bile vojašnice v Petrogradu popolnoma podobne zborovališčem ljudskih shodov. Podnevi in ponoči so prihajali civilisti, govorili vojakom in delili med nje oklice in rdeče trakove. Shodov so se udeleževali subalterni častniki. Starejši častniki so uvideli, da so brez moči. Približno 100 prisegi zvestih častnikov je zapustilo 10. marca Petrograd, da so ušli revoluciji. Delavsko-vojaški odbor, o katerem se zdaj kot postranski vladni veliko preveč govori, je bil dejansko ustanovljen že koncem februarja. V prvi vrsti ni šlo toliko za republikanska, kolikor za mirovna stremjenja. Ruski častniki so se do 1. 1916 dobro držali, a vse se je spremenilo, ko je vojno industrijski odbor, katerega so politično podpirali kadeti in oktobristi, si pridobil veliko moč. Pričeli so brezobzirno mešetariti za glasove častnikov. Ruski častniki, ki so postali popolnoma odvisni od vojnega industrijskega odbora, so postali revolucionarni.

Ententa pričakuje nove mirovne ponudbe? List „Sozialdemokraten“ zagotavlja, da bi morala Nemčija staviti nov mirovni predlog, ne da bi škodovala svojemu ugledu, ker je njen položaj sedaj izredno ugoden. Nemčija bi pa morala objaviti pogoje. Ententa pričakuje sedaj le take mirovne ponudbe. Odkar je bil odklonjen zadnji mirovni predlog osrednjih držav, sta odstopila dva važna ministra entente, Trepov in Briand. Kar zadeva Lloydja Georgea, je angleško časopisje uprav zadnje dni zopet temeljito razmotrivalo o njegovem padcu.

Ruski veliki knezi so se izrekli za provizorično rusko vlado.

Volilni uspeh socialnih demokratov na Danskem. Na Danskem so imeli ta mesec občinske volitve. Socialni demokrati so pridobili mnogo glasov in v nekaterih občinah tudi absolutno večino. V glavnem mestu Kodanju jih je pripadlo od 55 mandatov socialnim demokratom 30. S tem uspehom je zlomljena marsikje odpornost proti socialni občinski politiki.

Gospodarski položaj Amerike. „Münchener N. N.“ poročajo: Ameriška poročila v angleških listih naglašajo, da je vsled vojne

ameriško priseljevanje do sedaj za poldrug milijon manjše, kakor se je pričakovalo. Vsled tega vlada zlasti pri gradnji železnic in pri poljedelstvu veliko pomanjkanje delavcev. Vsled stavk v mestih in kjer silijo poljedelski delavci v mesta in industrije, težkoče še naraščajo. Vsled slabe lanske letine bo Amerika kmalu porabila vse zaloge pšenice in koruze, gotovo pa prej, predno bo spravljena nova žetev. Tudi je treba sedaj dograditi mnogo parnikov, cene pa naraščajo in delo zaostaja.

Izlečene rane lahko še po dolgem času bole in je za to dobro, ako za vsak slučaj pripravimo kako domače, bolečine tolažeče sredstvo. V te svrhe priporočamo Fellerjev antiseptični, bolečine tolažeči rastlinski esenci fluid z znamko Elsa fluid. To staro preskušeno domače zdravilo se vnanje uporablja in učinkuje pri bolečinah vseh vrst sigurno, bladeče in blagodejno. Nad 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških poročil izpričujejo njegove dobre uspehe. Cene pred vojno 12 steklenic pošlje kamorkoli franko za samo 6 K lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsa trg 334 Hrvatsko. Kdor je občutljiv v spodnem telesu, naj vzame pri zagatenju le Fellerjevo milo odvajajoče rabarbarske kroglice z znamko Elza-kroglice. So najprijetnejše odvajilo, ne dražijo črevesa, niso, da bi se jih moralo iz navade potem jemati, in jih radi jemljejo otroci in ženske. 6 škatlic franko za 4 K 40 vin. na gornji naslov. Med

drugimi priljubljenimi Elza-preparati, naj bralce še opozorimo na izborni, hitro učinkujoči sredstvi zoper kurja očesa: Fellerjeva turistovska tinktura (kapljivo tekoča) 1 steklenica 2 K in prijetno rabljivi Fellerjev turistovski Elza-obliž v kartonih po 1 K in 2 K. (ft.)

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naročniki in prijatelji „DELAVCA“

ne pozabite na obnovitev
naročnine, če poteče!

Ne prezrite poštnih položnic,
ki smo jih priložili
tej številki!

Zbirko starega denarja

bi si sodrug rad izpopolnil, zato prosi vse prijatelje, ki bi morda imeli kak star denar, in bi bili voljni ga odstopiti, da sporoče svoje zahteve Upravi „Delavca“ Šelenburgova ulica 6/I. v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Kočenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Franc Minár kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Podplati

se ohranijo, če se na nove ali malo ponošene
čevlje pritrdijo nabitki iz usnja.

Za en par z žeblički cena

za otroke	za dame in dečke	za gospode
26—35	36—42	40—46
K 1-20	K 1-50	K 1-80

Dobe se v zalogi čevljev „P E K O“
Peter Kozina & Ko., Ljubljana,
Breg, nasproti Sv. Jakoba mostu.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

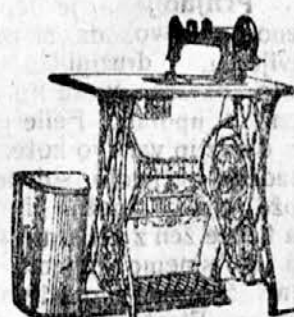
Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.